

Lễ hội - những giá trị văn hóa đặc sắc

T

Rước Cách mạng Tháng Tám năm 1945, Thái Bình có hơn 800 làng. Hầu hết các làng đều có hội theo tâm thức “thánh làng nào làng ấy thờ”, có làng một năm có ba bốn kỳ hội với sự lệ khác nhau. Đến thời điểm hiện nay, theo thống kê Thái Bình có hơn 500 lễ hội, trong đó lễ hội truyền thống 450, lễ hội tôn giáo 58, lễ hội lịch sử cách mạng 3 và các lễ hội ngành nghề khác. Trong các lễ hội đó, một số hội làng chỉ thuần túy lễ bái còn lại gần 200 làng mở hội trở lên có ngày khai hội, chính hội, dã hội, có những trò đua tài giải trí thu hút cả người ngoài làng gần xa đến tham gia. Theo niên lịch hội thống kê được thì suốt 12 tháng trong năm ở Thái Bình trước đây không tháng nào không có hội với các loại hội đền, hội chùa, hội gần xa, di chơi hội, lễ thánh, lễ Phật,... Nhưng về cơ bản, lễ hội ở Thái Bình phản ánh theo bốn xu hướng sau:

Thứ nhất, lễ hội truyền thống Thái Bình tái hiện một nền nông nghiệp gắn với văn minh lúa nước, thể hiện truyền thống dựng nước và giữ nước, uống nước nhớ nguồn của dân tộc, tri ân những người có công với xóm làng, quê hương, đất nước. Đây là mảnh đất của lễ hội nông nghiệp, của các nghề trồng dâu, nuôi tằm, đánh cá, làm muối và của các nghề thủ công truyền thống đặc sắc. Trong các xu hướng thì lễ hội gắn với nông nghiệp được coi là chủ yếu, thể hiện nhiều hình thức, tập tục khác nhau như: thờ lúa gạo (Tiền Hải); hội đền Sáo Đền (Vũ Thư) có các trò thi bắt vịt, thi nấu cơm, thi bắt chạch; đến Đồng Xâm (Kiến Xương) có nước nước, cầu mưa; trò thi làm cỗ chay ở Hội Lạng (Vũ Thư); trò thi nấu cơm, thi bơi trải ở hội chùa Keo (Vũ Thư), thi dệt chiếu ở làng Hải Triều (Hưng Hà),...

Thứ hai, cùng chung với đặc điểm lễ hội vùng đồng bằng, trung du Bắc Bộ, lễ hội truyền thống ở Thái Bình được phân bố với mật độ cao vào những tháng nông nhàn theo chu trình sản xuất của hai vụ lúa chiêm, mùa với tâm thức “tháng tám giỗ cha, tháng ba giỗ mẹ”. Riêng những hội làng lớn duy trì nhiều lễ thức cổ xưa lại tập trung nhiều vào tháng tư và tháng chín. Lễ hội truyền thống Thái Bình gắn với không gian là đình, đền, chùa, miếu cụ thể. Hiện nay, Thái Bình có khoảng 1.400 đình, đền, chùa, miếu, phủ, điện gắn với các lễ hội cụ thể. Hơn

Lễ rước nước tại lễ hội đền Trần (xã Tiến Đức, huyện Hưng Hà).

Ảnh: MINH ĐỨC

thế, nhiều công trình đang được xây dựng đáp ứng việc phục dựng các lễ hội. Trong đó có những đình, đền, chùa, miếu, phủ, điện là những công trình kiến trúc độc đáo: chùa Keo, miếu Hai Thôn (Vũ Thư); chùa Cổ Tuyết, miếu Hoàng Bà, đình Đả (Quỳnh Phụ); chùa Bón (Đồng Hưng),...

Thứ ba, lễ hội truyền thống Thái Bình còn lưu giữ được các tục thi, diễn xướng thần tích, điệu múa dân gian mang những nét văn hóa đặc sắc. Đến nay, lễ hội ở Thái Bình có tới gần 20 điệu múa dân gian còn được duy trì như: múa ếch vỗ, trái cau ở lễ hội chùa Keo, xã Duy Nhất; múa giáo cò, giáo quạt ở lễ hội làng Thượng Liệt (Đồng Hưng); múa kéo chữ ở một số xã huyện Quỳnh Phụ; múa bát dật, múa bết (Quỳnh Phụ); múa ông Đùng, bà Đà (Thái Thụy),... Nhiều lễ hội truyền thống thường có diễn xướng miếu tả một đoạn trong thần tích, đó là tục hèm của thần hay một đoạn sáng nhất, hay nhất trong đời người anh hùng hoặc vị thánh. Tục bơi trải và diễn trận ở

hội đền Tiên La (Hưng Hà) diễn lại cảnh truy kích quân giặc trên sông, diễn trận la diễn lại cảnh nghĩa quân chiến đấu bảo vệ căn cứ ở Kim Quy. Ở Hội Lơ, làng Cọi (Vũ Thư), dùng trải làm náo động một đoạn sông với dụng ý tạo khí thế trận tượng trưng cho quân Thục An Dương Vương đánh thắng Triệu Đà. Múa bà Chàng ở hội chùa Keo (Vũ Thư) khi rước kiệu Thánh diễn tả lại một đoạn cuộc đời Thánh Không Lộ,...

Thứ tư, Thái Bình là một trong những nơi chứng kiến nhiều sự kiện lịch sử quan trọng, nơi sản sinh ra nhiều bậc anh tài và những người có công. Lễ hội truyền thống Thái Bình còn gắn liền với các nhân vật lịch sử có công với làng xóm, quê hương, đất nước. Đó là những anh hùng chống giặc ngoại xâm, những tổ nghề truyền nghề cho nhân dân, những vị nhân thần chữa bệnh cứu người hay là góp công xây dựng xóm làng,... với các lễ hội như: đền Tiên La (Hưng Hà), đền Đồng Bàng (Quỳnh Phụ), đền Đồng Xâm (Kiến Xương),

đền Sáo Đền (Vũ Thư),... Bên cạnh đó, họ cũng có thể là những người đã dừng chân lại nơi đây nhưng tâm lòng tôn kính của người dân vẫn luôn tưởng nhớ về họ như: Bát Nạn tướng quân, Lý Nam Đế, Trần Hưng Đạo, quốc sư Không Lộ... Lễ hội truyền thống Thái Bình chứa đựng trong đó nội dung giáo dục cho mọi thành viên của cộng đồng những đức tính tốt đẹp. Từ đó, tinh thần đoàn kết, lòng yêu nước thương nòi, tình yêu thương xóm làng được thường xuyên vun trồng, khơi gợi, nhắc nhở với người đời sau những công lao của các vị tiền nhân đi trước đối với nhân dân, quê hương và đất nước.

Lễ hội được coi là một trong những giá trị văn hóa đặc sắc mà ở đó thể hiện rất rõ bản sắc dân tộc, tinh thần cộng đồng. Với những giá trị văn hóa dân gian truyền thống vẫn còn lưu giữ nguyên vẹn đến ngày nay, có thể khẳng định lễ hội ở Thái Bình còn mang tính giáo dục cao về ý thức tập thể, về tinh thần đoàn kết của nhân dân qua các thế

Đu thuyền hát giao duyên tại lễ hội chùa Keo (xã Duy Nhất, huyện Vũ Thư). Ảnh: NGỌC LINH

Nâng niu những chiếc lá chưa lành

C

hương trình “Đồng hành cùng cấp lá yêu thương, hướng tới học sinh nghèo vượt khó” do lực lượng vũ trang (LLVT) tỉnh triển khai thực hiện đã đồng hành cùng với 34 em học sinh có hoàn cảnh khó khăn qua năm học 2017 - 2018. Năm học mới đã sẵn sàng, hành trang đến trường của các em sẽ luôn vững vàng bởi có thêm những người cha là Bộ đội Cụ Hồ.

Thượng tá Nguyễn Đăng Khoa, Phó Chủ nhiệm Chính trị Bộ CHQS tỉnh chia sẻ: Được sự giúp đỡ của các cơ quan, đơn vị cùng với sự nỗ lực vươn lên của các cháu, năm học 2017 - 2018, 34 cháu thuộc chương trình “Đồng hành cùng cấp lá yêu thương, hướng tới học sinh nghèo vượt khó” của LLVT tỉnh đều có sự tiến bộ trong học tập, rèn luyện, đạt kết quả học tập tốt. Trong 34 cháu, có 23 cháu đạt học sinh giỏi các cấp (tầng 9 cháu so với năm học 2016 - 2017); 11 cháu đạt học sinh hoàn

thành xuất sắc nhiệm vụ và khá; 2 cháu trúng tuyển vào lớp 10 THPT; 100% các cháu đạt hạnh kiểm tốt, nhiều cháu được tặng giấy khen của nhà trường. Niềm vui của các cháu cũng là niềm vui chung của cán bộ, chiến sĩ LLVT tỉnh.

Cùng theo đồng chí Phó Chủ nhiệm Chính trị Bộ CHQS tỉnh: 34 cháu là 34 hoàn cảnh khác nhau. Có trực tiếp được khảo sát, thăm hỏi, hỗ trợ mới thấy nhiều cháu có hoàn cảnh thực sự éo le, nếu không có sự chung tay góp sức của cộng đồng thì con đường đến trường của các cháu chắc hẳn sẽ dang dở. Điển hình như cháu Hoàng Thị Hương Giang, học sinh lớp 4 Trường Tiểu học thị trấn Hưng Hà (Hưng Hà) được Phòng Tham mưu Bộ CHQS tỉnh nhận đỡ đầu. Cháu bị bố mẹ bỏ rơi ở cổng chùa từ khi mới được một ngày tuổi. Cháu được các nhà sư ở chùa Tràng, thị trấn Hưng Hà nuôi mang, nuôi nấng. Tuy nhiên, vật chất phục vụ sinh hoạt,

học tập còn rất thiếu thốn. Hay cháu Lương Thị Thanh Thủy, học sinh lớp 5, Trường Tiểu học Giang Phong, xã Tây Giang (Tiền Hải) cũng do Phòng Tham mưu hỗ trợ, cháu mồ côi bố mẹ phải sống với bác. Cháu Nguyễn Quốc Huy, học sinh lớp 3, Trường Tiểu học thị trấn Thanh Nê (Kiến Xương) do Ban CHQS huyện Kiến Xương nhận đỡ đầu không có bố, mẹ bị liệt không có khả năng lao động. Hai mẹ con sống phụ thuộc vào ông bà ngoại, gia đình thuộc diện hộ nghèo...

Với mục tiêu mỗi cơ quan, đơn vị trong LLVT tỉnh nhận đỡ đầu tối thiểu 2 cháu học sinh, thời điểm nhận đỡ đầu từ tháng 9/2017 đến khi tốt nghiệp THPT, mức hỗ trợ mỗi cháu là 300.000 đồng/tháng. Căn cứ vào hoàn cảnh cụ thể của từng cháu để hỗ trợ bằng tiền mặt hoặc chuyển thành hiện vật như: lương thực, thực phẩm, trao hỗ trợ hàng tháng hoặc hàng quý. Ngoài việc bảo đảm theo mức hỗ trợ chung thì căn cứ

vào điều kiện của các đơn vị có thể hỗ trợ, giúp đỡ các cháu về sách vở, đồ dùng học tập, phương tiện đến trường, bảo đảm cho các cháu có đủ điều kiện học tập và đến trường.

Trong năm học 2017 - 2018, sau khi Bộ CHQS tỉnh phát động, 100% cơ quan, đơn vị đã tổ chức phát động với sự đồng thuận, nhất trí cao của cán bộ, chiến sĩ LLVT tỉnh. Hàng tháng, mỗi cán bộ, chiến sĩ tiết kiệm chi tiêu, tự nguyện ủng hộ từ 10.000 đồng đến 50.000 đồng. Toàn bộ số tiền ủng hộ, các cơ quan, đơn vị đã phối hợp trao cho các cháu trước sự chứng kiến của đại diện cấp ủy, chính quyền địa phương, gia đình và nhà trường.

Qua một năm phát động, tổng số tiền ủng hộ và trao cho 34 cháu là 122.400.000 đồng, góp phần hỗ trợ, giúp đỡ các cháu có điều kiện đến trường, được học tập và rèn luyện. Không chỉ trao tiền hỗ trợ, nhân dịp lễ, tết, Bộ CHQS tỉnh qua đó động viên, khích

hệ, góp phần giáo dục thế hệ trẻ đối với việc kế thừa và phát huy truyền thống văn hóa của quê hương đất nước. Ngày nay, nhiều lễ hội truyền thống được khôi phục làm cho đời sống tinh thần của người dân thêm phong phú, sinh động hơn. Du khách cũng thường tìm đến các lễ hội để được tham gia và tìm hiểu qua sự cảm nhận của chính bản thân mình. Ở đó hòa quyện được các giá trị văn hóa tinh thần trong một không gian kiến trúc của quá khứ với không khí vui tươi, hạnh phúc của cuộc sống hiện tại.

Những năm gần đây, do kinh tế phát triển nên nhu cầu đời sống văn hóa ở cơ sở được nâng cao, các lễ hội truyền thống được phục hồi góp phần phát huy di sản văn hóa, giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc. Các cấp ủy, chính quyền của các địa phương, đơn vị luôn nêu cao tinh thần trách nhiệm trong quản lý và gìn giữ hoạt động lễ hội truyền thống theo đúng quy định của nhà nước và phát huy vai trò chủ thể, năng lực sáng tạo của nhân dân, làm phong phú thêm các giá trị văn hóa - tín ngưỡng truyền thống của các cộng đồng dân cư, góp phần thúc đẩy tăng trưởng kinh tế, quảng bá du lịch và hình ảnh của Thái Bình. Hầu hết các lễ hội đều do cấp huyện, xã quản lý và tổ chức; công tác tổ chức và quản lý đã có nhiều chuyển biến tích cực. Các địa phương tổ chức lễ hội dựa vào nội lực là chính, phần lớn kinh phí tổ chức lễ hội đều do nhân dân và du khách tham gia đóng góp tự nguyện đóng góp và tiến cúng, trong nhiều lễ hội số tiền lên đến hàng tỷ đồng đã được sử dụng có hiệu quả vào việc trùng tu, tôn tạo di tích lịch sử văn hóa, bảo tồn các phong tục tập quán ở địa phương. Nhìn chung, các lễ hội diễn ra trong không khí vui tươi, lành mạnh, an ninh trật tự được bảo đảm, giảm thiểu tai nạn các hiện tượng mê tín dị đoan...

Lễ hội truyền thống ở tỉnh Thái Bình là dịp để các thành viên cộng đồng gắn lại với nhau trong niềm tự hào chính đáng về quê hương, làng xóm và bản thân. Trong những ngày hội, người ta chơi hết mình, vui hết mình quên cả giàu nghèo, sang hèn với cả sự độ lượng bao dung, tình đồng bào ấm áp. Trong quá khứ cũng như hiện tại, lễ hội bao giờ cũng là nhu cầu cộng cảm của mọi người dân để rồi kết thúc lễ hội mọi người lại hàng say sản xuất, chiến đấu với niềm vui tràn ngập nhận được từ ngày hội - đó là sức bật mới cho những ngày tiếp theo.

VŨ THỊ NGỌC HOA

(Ban Tuyên giáo Tỉnh ủy)

Những người lính Trường Sơn năm ấy

Hội đồng ngũ tháng 8/1973 tỉnh Thái Bình viếng đài tưởng niệm các anh hùng liệt sĩ tại huyện Vũ Thư.

T

háng 8/1973, những người lính Trường Sơn mới mười tám, đôi mươi. Vậy mà hôm nay gặp mặt họ đã lên ông, lên bà, được ốm, bắt tay nhau hỏi thăm nhau về cuộc sống hàng ngày, ôn lại những ngày tháng hàng hải lên đường theo tiếng gọi thiêng liêng “Tất cả vì miền Nam ruột thịt”.

Cách đây đúng 45 năm, để tập trung cho mục tiêu giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước, tháng 8/1973 hơn 1.000 thanh niên con em Thái Bình đã hăng hái lên đường bổ sung lực lượng cho Đoàn 559, Sư đoàn 472, Sư đoàn 473 và các đơn vị trực thuộc Đoàn để phía Tây Trường Sơn. Cựu chiến binh Trần Mạnh Bảo, nguyên Bí thư Đảng ủy xã Vũ Tiến (Vũ Thư) bồi hồi nhớ lại những ngày tháng chiến đấu đầy gian khổ nhưng rất đổi hào hùng: Để đáp ứng yêu cầu cấp bách của mặt trận, chúng tôi được tập trung huấn

côn trùng như vắt xanh, rắn xanh, muỗi rừng, ruồi vàng, bọ chó, gió tây “đặc sản” ở Trường Sơn hành hạ nhưng chúng tôi vẫn quyết tâm vừa chiến đấu, vừa thi đua hoàn thành tốt nhiệm vụ mở đường “Vi miền Nam ruột thịt”, với khẩu hiệu “Làm ngày chưa đủ, tranh thủ làm đêm” để mùa khô năm 1974 thông tuyến Đông Trường Sơn. Nhìn những đoàn xe ngày đêm nối đuôi nhau chờ quân, chờ hàng chi viện cho chiến trường chuẩn bị chiến dịch giải phóng miền Nam mà lòng vui phơi phơi quên hết mệt nhọc, gian khổ. Trong thời gian phục vụ chiến đấu đó đã có nhiều đồng chí, đồng đội anh dũng hy sinh; nhiều đồng chí đã để lại một phần cơ thể tại chiến trường, nhiều đồng chí sau này đã bị nhiễm chất độc hóa học để lại di chứng nặng nề. Tiêu biểu như anh Vũ Văn Nam, xã Hồng Phong; Bùi Văn Nhị, xã Đồng Thanh (Vũ Thư); Lại Văn Cánh, xã Tây Tiến (Tiền Hải) đã chiến đấu dũng cảm, hy sinh tại chiến trường Quảng Nam - Quảng Trị.

Sau khi miền Nam được giải phóng 30/4/1975, các anh tiếp tục mở rộng xây dựng đường Trường Sơn và các công trình trên khắp mọi miền đất nước. Dù ở đơn vị nào, công việc gì, các anh đều hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ có rất nhiều đồng chí được bầu là chiến sĩ thi đua, chiến sĩ quyết thắng. Sau khi hoàn thành nhiệm vụ, một số đồng chí đã được cử đi học các trường sĩ quan kỹ thuật xe máy, lái xe, y bác sĩ, hậu cần, tài chính, kỹ thuật cầu đường, sĩ quan thông tin, quân sự chính trị tiếp tục phục vụ quân đội

lâu dài, còn lại phần lớn các anh trở về, lao động sản xuất góp phần xây dựng quê hương giàu đẹp.

Cựu chiến binh Nguyễn Xuân Liệt, Trưởng ban Liên lạc Hội đồng ngũ tháng 8/1973 tỉnh Thái Bình cho biết: Xuất phát từ cuộc sống của người lính đi qua những năm tháng chiến tranh gian khổ, chính những ngày tháng hào hùng đó đã để lại cho chúng tôi tình cảm đồng đội, đồng chí thân thiết. Vì thế, đầu những năm 1990, tại các xã, phường, thị trấn đã hình thành những hội đồng ngũ tháng 8/1973, hàng năm tổ chức gặp mặt vào ngày nhập ngũ, đã trở thành ngày hội thiêng liêng của mỗi người lính Trường Sơn chúng tôi. Năm 2002, được sự giúp đỡ của các cấp, các ngành chúng tôi đã thành lập Ban Liên lạc Hội đồng ngũ tháng 8/1973 Thái Bình, trên cơ sở tập hợp các chi hội ở các xã, phường. Hàng năm, chúng tôi đều tổ chức gặp mặt, qua đây đồng đội, đồng chí gặp gỡ, cùng nhau ôn lại một thời quân ngũ vào sinh ra tử rất đổi thiêng liêng, tự hào. Hội đồng ngũ tháng 8/1973 tỉnh Thái Bình thực sự là ngôi nhà chung được xây đắp bằng tình cảm đầy chất lính, góp phần thúc đẩy, động viên mỗi hội viên phấn đấu vươn lên trong cuộc sống, không ngừng phát huy phẩm chất Bộ đội Cụ Hồ, xây dựng gia đình ấm no, hạnh phúc, quê hương giàu đẹp góp phần vào sự nghiệp đổi mới của Đảng, Nhà nước, làm cho dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh.

VŨ TIẾN

Bộ Chỉ huy Quân sự tỉnh trao quà cho các cháu học sinh thuộc diện hỗ trợ theo chương trình.

tới thăm, tặng quà động viên các cháu, trong đó Bộ CHQS tỉnh tặng 3 suất quà trị giá 800.000 đồng/suất cho 3 cháu có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn tại địa bàn các huyện Đông Hưng, Vũ Thư, Thái Thụy; các cơ quan, đơn vị LLVT tỉnh tặng 34 suất quà với trị giá 200.000 đồng/suất cho 34 cháu thuộc diện các cơ quan, đơn vị nhận đỡ đầu; qua đó động viên, khích

lệ các cháu vượt qua khó khăn vươn lên trong học tập và rèn luyện. Trước thêm năm học mới 2018 - 2019, Bộ CHQS tỉnh đã tổ chức gặp mặt, trao quà và phần thưởng cho 34 cháu học sinh trong chương trình “Đồng hành cùng cấp lá yêu thương, hướng tới học sinh nghèo vượt khó”; đồng thời, tuyên dương, khen thưởng thành tích học tập của con cán bộ,

chiến sĩ trong đơn vị. Trong ngày vui ấy, các em không chỉ nhận những phần quà là cặp sách, bút, vở mà còn được đón nhận tình cảm ấm áp của cán bộ, chiến sĩ Bộ CHQS tỉnh.

Em Trương Hoài Anh, thôn Lộc Diên, xã Việt Hưng (Vũ Thư), học sinh lớp 7, Trường THCS Thanh Phú xúc động chia sẻ: Em mồ côi cha mẹ từ nhỏ, ở cùng bà nội. Hôm nay được nhận

quà của các chú bộ đội em rất vui. Em hứa sẽ cố gắng chăm ngoan, học giỏi để trở thành bác sĩ chăm sóc sức khỏe cho mọi người và không phụ lòng tin tưởng, yêu quý của các chú, các bác bộ đội.

Đại tá Hoàng Chí Long, Chính ủy Bộ CHQS tỉnh khẳng định: Thời gian qua, Đảng ủy, Bộ CHQS tỉnh đã triển khai thực hiện có hiệu quả công tác khuyến học, khuyến tài, xây dựng xã hội học tập và chương trình “Đồng hành cùng cấp lá yêu thương, hướng tới học sinh nghèo vượt khó”. Bằng các hoạt động thiết thực, có tính nhân văn, nhân ái sâu sắc, cùng các địa phương, đơn vị trên địa bàn tỉnh, LLVT tỉnh đã giúp đỡ các cháu học sinh nghèo, vượt khó, góp phần xây dựng “Đơn vị học tập” và nâng cao hiệu quả việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh gắn với thực hiện cuộc vận động “Phát huy truyền thống cách mạng Hai Bà, xây dựng Bộ đội Cụ Hồ”, tạo sự lan tỏa sâu rộng trong các ngành, đoàn thể, tổ chức, địa phương trong tỉnh.

TẮT ĐẠT